

**Nieuwsbrief
nr.25 / maart 2025**

Beste Vrienden,

Dit is al weer de 25ste nieuwsbrief, een jubileum in het korte bestaan van Vrienden van St. Gerlach. De nieuwsbrief staat in het teken van de Heiligdomsvaart Maastricht. Als bekend, was St. Gerlach een trouw bezoeker van het graf van St. Servaas, nog voordat de Heiligdomsvaart naar Maastricht en Aken tussen 1350 en 1400 als zevenjaarlijkse pelgrimage ontstond.

Twee jaar na ons bijzondere bezoek aan de Heiligdomsvaart in Aken volgt dit jaar een bezoek aan de Heiligdomsvaart Maastricht. We kunnen samen met de Gerlachus parochies van Houthem en Banholt meelopen in de ommeegang van 15 juni 2025. In deze nieuwsbrief vindt u daarover meer informatie. Ook over de mogelijkheid om met de Vrienden van St. Gerlach op 27 april 2025 de aan de Heiligdomsvaart verbonden tentoonstelling "Pelgrimage naar Maastricht" in het Maastricht Museum aan de Avenue Ceramique te bezoeken. Aan de Heiligdomsvaart is verder het Atelier Heiligdomsvaart verbonden waarin werkstukken van Maastrichtse scholen getoond worden en workshops maquette bouwen en kleding maken gevolgd kunnen worden. Onderdelen van dit Atelier Heiligdomsvaart verhuizen begin juli naar het Heiligdom van St. Gerlach voor de jaarlijkse zomertentoonstelling.

Maar ook deze maand hebben we al iets te bieden aan de Vrienden, dat u eigenlijk niet mag missen. Op zaterdag 22 maart 2025 is er om 20 uur de "Actus Comicus Houthem", een concert van Ad Mosam Barok in de Gerlachuskerk in Houthem. U kunt zich daarvoor als Vriend van St. Gerlach met korting via ons opgeven. Dit is het tweede concert van Ad Mosam Barok in St. Gerlach. We hopen dat hieruit een lange samenwerking voortvloeit, zodat we in 2027 ook het 300-jarig jubileum van de Gerlachuskerk in Houthem met een concert van Ad Mosam Barok kunnen vieren. We willen dit voorjaar twee commissie starten die de viering van dit jubileum gaan voorbereiden: één voor het muzikale deel met Ad Mosam Barok en één voor onderzoek naar de bouwgeschiedenis van de Gerlachuskerk dat we samen met de Rijksdienst voor het Culturele Erfgoed willen uitvoeren. We zoeken Vrienden die een en ander mee willen organiseren. Laat gerust weten als u hiervoor interesse hebt!

Hartelijke groet,

Bestuur van Vrienden van St. Gerlach

ACTUS COMICUS – 22 MAART 2025

“Bij Bach op de koffie”

De Koffiecantate en Boerencantate drijven beiden de spot met de maatschappij van die tijd en dragen een boodschap van vrouwenemancipatie uit. De Koffiecantate is oorspronkelijk geschreven voor uitvoeringen in Café Zimmermann. Dé reden voor Ad Mosam om deze mini-opera buiten de concertzaal uit te voeren en voor u, waar mogelijk, een complete avond uit inclusief spijs en drank.

Bach componeerde de Koffiecantate voor gemakkelijke uitvoeringen in Café Zimmerman, het beroemde koffiehuis in Leipzig. Livemuziek, koffie, een hapje en een drankje en lekker de spot drijven met de maatschappij van toen, maar ook met de dreigende koffieverslaving van zijn dochter Lieschen. Hoewel gecomponeerd voor een totaal andere context sluit de Boerencantate goed aan bij deze komische spotternij. Ad Mosam brengt deze wereldlijke cantates terug naar het café of restaurant. In Houthem vindt na afloop een après-concert plaatsvindt, waar u de musici kunt ontmoeten en van een drankje kunt genieten. Heerlijke licht geënceneerde barokmuziek, afgestemd op de prachtige locatie van onze barokkerk!

Prijs inclusief 1 consumptie voor het après-concert samen met de musici: EUR 29.50. Indien u zich opgeeft via Vrienden van St. Gerlach betaalt u slechts EUR 25 voor dit bijzondere concert. (Hiervoor contact opnemen met de penningmeester joslodewick@outlook.com)

ATELIER HEILIGDOMSVAART OPENT

OP 30 MAART 2025 IN CENTRE CERAMIQUE

EN VANAF 1 JULI 2025 TE ZIEN IN HEILIGDOM ST. GERLACH

Van 30 maart tot en met juni 2025 kan in het Centre Ceramique op de 3e verdieping het Atelier Heiligdomsvaart worden bezocht (entree gratis). Het Atelier Heiligdomsvaart neemt de bezoekers mee naar de eerste Maastrichtse Heiligdomsvaarten. Die vonden plaats in de Middeleeuwen vanaf de tweede helft van de 14^e eeuw. Het Atelier Heiligdomsvaart is vanuit de pijler Jeugd en Jongeren ontwikkeld en is gebouwd door de Maastrichtse basisscholen, middelbare scholen en werkplaatsen.

Maquette Maastricht 1400

Zo is het Stella Maris College bezig met de bouw van een maquette van het Maastricht van rond 1400. De school bouwt zelf de Maasbrug, de kerken en andere belangrijke gebouwen van de stad. In de werkplaats van Athos in Biesland zijn de omwalling en de straten en pleinen van het Middeleeuwse Maastricht gemaakt. De bezoekers kunnen zelf in het Atelier Heiligdomsvaart de maquette compleet maken door huizen voor de Maastrichtenaars en een tentenkamp voor de pelgrims te maken. Op 13 april en 18 mei 2025 zijn er van 14 tot 16 uur in het Centre Ceramique workshops maquette bouwen voor kinderen van 7 tot 12 jaar. De kinderen kunnen dan de maquette invullen en er kleur aan geven.

Foto's: Michael Koytek, Stella Maris College

Jonge bruggenbouwers

De basisscholen hebben het thema van de Heiligdomsvaart 2025 opgepakt en bouwen momenteel aan bruggen. De bruggen van onze jonge bruggenbouwers zullen vanaf 30 maart a.s. in het Atelier Heiligdomsvaart te zien zijn.

Reliekentoning, pelgrimskleding en liturgische kleding

Natuurlijk wordt in het atelier ook aandacht besteed aan de vele relieken die in de Heiligdomsvaarten aan de Middeleeuwse pelgrims getoond werden. De duizenden pelgrims gingen in de eerste plaats op Heiligdomsvaart naar Maastricht om die relieken te zien en aan te raken. Deze relieken, die in die tijd vanaf de galerij van de Servaasbasiliek aan de op het Vrijthof verzamelde pelgrims getoond werden, worden in het Atelier afgebeeld op enkele doeken. Die doeken zullen tijdens de ommegangen door

studenten van de Universiteit Maastricht en Hogeschool Zuyd worden megedragen. In het Atelier Heiligdomsvaart wordt uitleg gegeven over deze doeken en over de belangrijkste reliekhouders van de Heiligdomsvaart, de Noodkist. Rondom een kopie van de Noodkist worden vrije interpretaties getoond van relieken en reliekhouders door leerlingen van het St. Maartenscollege en (vanaf eind mei) van pelgrimskleding en liturgische gewaden waaraan door leerlingen van het Porta Mosana College gewerkt wordt. Kleding, vlaggen en vaandels en objecten die pelgrims meenamen op Heiligdomsvaart staan ook centraal in een Pop-up Atelier dat Fashion Clash in het Centre Ceramique zal verzorgen. In een naaiatelier kan door bezoekers van het Atelier Heiligdomsvaart daaraan gewerkt worden.

Hoogaltaar van de Servaasbasiliek

Het pronkstuk van Atelier Heiligdomsvaart is een kopie (replica) van het Middeleeuwse hoogaltaar van de Servaasbasiliek. Nadat aan de pelgrims via de galerij van de Servaasbasiliek de vele relieken uit de schatkamer van de Servaasbasiliek getoond waren, betraden de pelgrims de Servaasbasiliek om te bidden bij de relieken van Servaas en andere heiligen die in de Noodkist bewaard worden. Deze Noodkist stond vroeger hoog in het koor van de basiliek op een plek waar gewone mensen niet mochten komen. Zelfs geestelijken die wel toegang hadden tot dit deel van de kerk konden de kist nauwelijks zien. Omdat de replica te groot is om in het Centre Ceramique te laten zien, krijgt dit hoogaltaar vanaf medio april tot en met juni een plek in de Servaasbasiliek zelf. De bezoekers van de Servaasbasiliek kunnen dan voor het eerst sinds eeuwen weer zien hoe de Middeleeuwse pelgrims de Noodkist zagen. Het altaar zal tijdens de ommegangen van 15 en 22 juni 2025 door de scholieren worden megedragen.

Foto Roelof Kochen, VMBO Maastricht

MAAK KENNIS MET DE HEILIGDOMSVAART!

Tijdens het Atelier Heiligdomsvaart worden in middelbare scholen (bovenbouw) lessen over de Middeleeuwse en de hedendaagse Heiligdomsvaart gegeven in combinatie met een rondleiding door de Servaasbasiliek. Inmiddels zijn al meer dan 1.000 leerlingen van scholen in Maastricht, Meerssen, Lanaken, Geleen en Dilsen-Stokkem hiervoor aangemeld. Zo proberen we het aan de Heiligdomsvaart verbonden geloof en de daaraan verbonden tradities door te geven aan onze nieuwe generaties.

Vanuit diezelfde gedachte zal op 23 april 2025 voor studenten van de Universiteit Maastricht en de Hogeschool Zuyd in de Kanunnikenkelder een symposium over christelijk humanisme plaatsvinden. Voor studenten is op 23 mei een tweede bijeenkomst in de Kanunnikenkelder ("Crazy Catholic Customs") en op 14 juni 2025 is er een aanbidding ("Adoration Night") in de Servaasbasiliek.

Opening op 30 maart 2025

Het Atelier Heiligdomsvaart zal op 30 maart 2025 om 13 uur op de derde verdieping van het Centre Ceramique worden geopend. Daarna kan het Atelier Heiligdomsvaart bezocht worden en kunnen door kinderen workshops liedjes en beweging, verhaaltjes schrijven en maquette bouwen gevolgd worden:

13:00 uur:	Opening met uitleg over het Atelier Heiligdomsvaart	
13:30 uur	Workshop liedjes en beweging (Limburgse koorschool)	30 min
	Workshop verhaaltje schrijven (Vivianne Reijnders)	30 min
	Workshop huisjes bouwen voor de maquette (Marlies de Jong)	30 min.
14:00 uur	Wissel van workshops	
15.15 uur	Afsluiting	

Workshops Pop-up Atelier Fashion Clash

Datum	Workshop tijden	Thema
vrijdag 11 april 2025 (Museumnacht)	20.00-01.00	Workshop: Vlaggen & vaandels maken
dinsdag 22 april 2025	15.00-19.30	Workshop: Outfits upcyclen
donderdag 24 april 2025	11.00-16.30	Workshop: Draagbare objecten maken
zondag 27 april 2025	11.00-16.30	Workshop: Vlaggen & vaandels maken
dinsdag 29 april 2025	15.00-19.30	Workshop: Draagbare objecten maken
zaterdag 3 mei 2025	11.00-16.30	Workshop: Outfits upcyclen
dinsdag 6 mei 2025	15.00-19.30	Workshop: Vlaggen & vaandels maken
zaterdag 10 mei 2025	11.00-16.30	Workshop: Outfits upcyclen
dinsdag 13 mei 2025	15.00-19.30	Workshop: Outfits upcyclen
zondag 18 mei 2025	11.00-16.30	Workshop: Draagbare objecten maken
dinsdag 20 mei 2025	15.00-19.30	Workshop: Outfits upcyclen
zaterdag 24 mei 2025	11.00-16.30	Workshop: Draagbare objecten maken
zondag 25 mei 2025	11.00-16.30	Workshop: Vlaggen & vaandels maken
dinsdag 27 mei 2025	15.00-19.30	Workshop: Draagbare objecten maken
dinsdag 3 juni 2025	15.00-19.30	Workshop: Outfits upcyclen
zaterdag 7 juni 2025	11.00-16.30	Workshop: Outfits upcyclen

Wat verder nog?

De pijler Jeugd en Jongeren nodigt iedereen uit om het Atelier Heiligdomsvaart dan te bezoeken. Tot slot vragen we ook aandacht voor enkele andere niet te missen activiteiten die eraan zitten te komen. Voor de jongste bruggenbouwers onder ons is er een vrolijke jeugdstoet op 14 juni 2025 van Centre Ceramique naar Vrijthof en de kinderpelgrimage vanaf de Servaasbron op 16 juni 2025 naar de Servaasbasiliek. En er is ook sport & spel: in de Servaasweek zijn er de Servatius Games voor studenten en de jungle dag voor de jongste scouts die dit jaar als thema "Wees een Bruggenbouwer" heeft.

PROGRAMMA JEUGD EN JONGEREN IN EEN OOGOPSLAG		
Wanneer?	Wat?	Waar?
30 maart 2025	Opening Atelier Heiligdomsvaart	Centre Ceramique (3 ^e verdieping) vanaf 13 uur
13 april 2025	Workshop Maquette bouwen	Centre Ceramique (2 ^e verdieping) 14-16 uur
23 april 2025	Student Round Table Christian Humanism	Kanunnikenkelder Servaasbasiliek 14-17 uur
16 mei 2025	Servatius Games Football Tournament	Sportpark Jekerdal, 13-17 uur
17 mei 2025	Servatius Games / Jungle Dag Scouting Maastricht en Mergelland	Stadspark Maastricht (OLV Wal), middag
18 mei 2025	Workshop Maquette bouwen	Centre Ceramique (2 ^e verdieping) 14-16 uur
23 mei 2025	Crazy Catholic Customs	Kanunnikenkelder Servaasbasiliek 19-21 uur
14 juni 2025	Jeugdstoet	Vertrek om 14 uur vanaf Centre Ceramique naar Vrijthof
14 juni 2025	Adoration Night	Servaasbasiliek (avond en nacht)
15 juni 2025	Deelname aan Ommegang met het Middeleeuwse hoogaltaar	Middag

16 juni 2025	Kinderpelgrimage	Van Servaasbron naar Servaasbasiliek 10.30 – 12.30 uur
22 juni 2025	Deelname aan Ommegang met het Middeleeuwse hoogaltaar	Avond

Atelier Heiligdomsvaart komt naar St. Gerlach!

Op 2 juli 2025 opent het Atelier Heiligdomsvaart in het Heiligdom van St. Gerlach in Houthem. Bezien moet nog worden of er een geschikte ruimte is voor de Maquette en het Hoogaltaar, maar in elk geval zullen de overige werkstukken dan naar St. Gerlach verhuizen. In St. Gerlach zullen dan ook door Bonnefanten College gemaakte iconen aan het atelier worden toegevoegd.

Heiligdomsvaart Maastricht 2025

SAMEN MET VRIENDEN VAN ST. GERLACH OP 27 APRIL 2025

NAAR DE TENTOONSTELLING

“PELGRIMAGE NAAR MAASTRICHT”

IN HET MAASTRICHT MUSEUM

We willen graag met een groep Vrienden van St. Gerlach zondag 27 april 2025 met Vrienden van St. Gerlach met groepskorting (EUR 10) de tentoonstelling Pelgrimage naar Maastricht bezoeken. Deze tentoonstelling is vanaf 14 maart tot eind augustus 2025 in het kader van de Heiligdomsvaart in het nieuwe Maastricht Museum aan de Avenue Céramique 50 te bezoeken.

Bezoekers worden meegenomen op een reis door de tijd, van de middeleeuwen tot het heden. Historische topstukken uit de eigen collectie worden gecombineerd met unieke bruiklenen uit binnen- en buitenland. Een van de hoogtepunten is de terugkeer van de Servatiusplatten, prachtige vergulde zilveren reliëfs met scènes uit het leven van Sint Servaas, afkomstig uit het *Museum für Kunst und Gewerbe* in Hamburg. Deze waardevolle kunstwerken keren voor het eerst weer terug naar Maastricht.

Daarnaast belichten bijzondere objecten uit de collectie van het Centre Charlemagne in Aken hoe pelgrims hun tochten planden rondom de reliekentoningen. Ook lokale schatten, die nauw verbonden zijn met de beroemde stadsdevoties van Maastricht, worden tentoongesteld en bieden een diepgaande blik op de rijke cultuur van de stad. De tentoonstelling slaat ook een brug naar de moderne tijd. Pelgrimage wordt niet alleen meer geassocieerd met religie, maar ook met hedendaagse rituelen zoals concerten en carnaval. Deze vormen van collectieve beleving laten zien hoe gemeenschapsgevoel en zingeving door de eeuwen heen relevant zijn gebleven.

U kunt zich voor het bezoek aan de tentoonstelling opgeven via info@vriendenvansintgerlach.nl. We sturen u dan nadere informatie toe.

Deelname Heiligdomsvaart

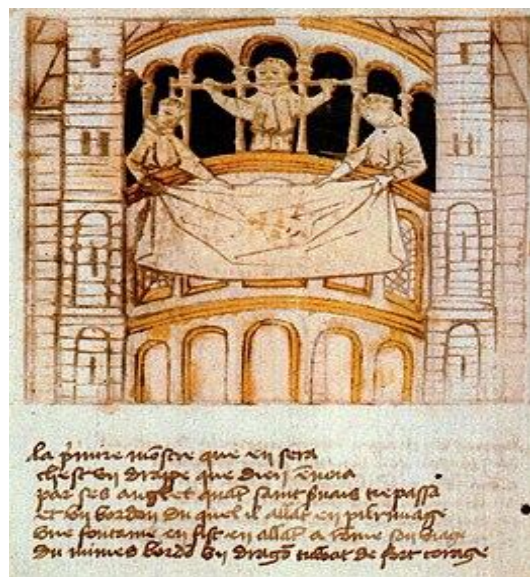
Een heiligdomsvaart is een reis naar een bepaald heiligdom, een religieus evenement, dat meestal eens in de zeven jaar plaatsvindt. Het gaat steeds om een bedevaart waarbij de plaatselijke relieken ('heiligdommen') centraal staan. Deze worden tijdens een ommegang, of tijdens een reliekentoning buiten of in de kerk, aan de pelgrims getoond. Een heiligdomsvaart wordt met tussenpozen, maar met een vaste regelmaat van zeven jaar, gehouden.

Geschiedenis

Het is niet bekend waar en wanneer het fenomeen van de heiligdomsvaart is ontstaan. Aangenomen mag worden dat de toning van relieken samenhangt met de aan de relieken van een bepaalde heilige toegeschreven macht om te genezen, of rampen af te wenden. De oudste vermeldingen van zulke evenementen stammen uit de middeleeuwen. Met het deelnemen aan een heiligdomsvaart en het zien of aanraken van relieken, konden in de late middeleeuwen aflaten worden verdiend, waarmee gelovigen hoopten na hun overlijden eerder uit het vagevuur verlost te worden en in de hemel te komen. De toestroom van duizenden (in sommige gevallen tienduizenden) pelgrims tijdens een heiligdomsvaart vormde intussen een belangrijke bron van inkomsten voor de organiserende kerk en een impuls voor de lokale economie.

Heiligdomsvaart in Aken, 1622. Het kleed van Maria wordt getoond vanaf de galerij tussen de torens.

Reliekentoning vanaf de dwerggalerij vande Sint-Servaaskerk in Maastricht (Blokboek van Sint-Servaas, ca. 1460)

Sint Gerlach

Het is dan ook niet vreemd dat men in Maastricht zoveel mogelijk relikwieën wil tonen aan toegestroomde pelgrims. Naast die van de bekende stadsheiligen, wordt ook aan parochies in de omtrek gevraagd om deel te nemen aan de ommegang. Vanuit Houthem wordt daaraan sinds vele jaren gehoor gegeven door met het borstbeeld van Sint Gerlach mee te trekken.

Bij de vorige Heiligdomsvaart in 2018 was enkele weken van tevoren spontaan vanuit het kerkelijk zangkoor, dat in dat jaar zijn 100 jarig bestaan vierde, het idee ontstaan om Gerlachus te vergezellen met een koor. Behalve de leden van het eigen koor werden ook zangers van bevriende koren gevraagd. En zo ontstond een mooie groep die afwisselend met meetrekkende muziekkorpsen met gezang de ommegang opluisterde, zoals onderstaande foto toont.

Zondag 15 juni 2025

Ook voor de Heiligdomsvaart dit jaar zijn weer plannen gemaakt om mee te trekken. Tijdens de voorbereiding bleek dat ook in onze zusterparochie in Banholt animo bestond, in het kader van het 150-jarig bestaan van de parochiekerk, om mee te gaan. Samen zal dat leiden tot een mooie groep die Sint Gerlach begeleiden zal in Maastricht. Zo fungeert Gerlach als bruggenbouwer tussen de twee parochies, conform het thema van deze Heiligdomsvaart: "Wees een bruggenbouwer". Vanuit Houthem zal het borstbeeld met een dragersgroep en een regionaal samen te stellen gelegenheidskoor naar Maastricht gaan. Vrienden van Sint Gerlach die daar belangstelling voor hebben zijn uitgenodigd zich hierbij aan te sluiten. De gezangen zijn eenstemmige, vaak bekende, liederen, waarvan u de tekst tijdig aangereikt krijgt. U kunt zich aanmelden via info@vriendenvansintgerlach.nl of bij een van de bestuursleden. Vanuit Banholt zal de harmonie met de drumband meegaan, alsmede het bestuur van de jonkheid met een Gerlachusbeeld en een groep met afbeeldingen uit het leven van Gerlachus.

Drumband
harmonie
Amicitia
Banholt

In de volgende nieuwsbrieven houden we u op de hoogte van de ontwikkelingen.